

PRESUDA SUDA

19. svibnja 1993.(*)

„Tržišno natjecanje – Poštanski monopol – Područje primjene“

U predmetu C-320/91,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio Tribunal Correctionnel de Liège (Sud za lakša kaznena djela u Liègeu, Belgija) u kaznenom postupku koji se pred tim sudom vodi protiv

Paula Corbeaua,

oštećena stranka: **Régie des Postes** (Pošta),

o tumačenju članaka 86. i 90 Ugovora o EEZ-u,

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, C. N. Kakouris, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg i J. L. Murray (predsjednici vijeća), G. F. Mancini, R. Joliet, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse, M. Diez de Velasco, P. J. G. Kapteyn i D. A. O. Edward, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Tesauro,

tajnik: L. Hewlett, administratorica,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za Paula Corbeaua, Luc Misson, član odvjetničke komore u Liègeu,
- za Régie des Postes, Edouard Marissens, član odvjetničke komore u Bruxellesu,
- za vladu Kraljevine Španjolske, Alberto Navarro González, glavni direktor za pravnu i institucijsku koordinaciju u Zajednici, i Miguel Bravo-Ferrer Delgado, *Abogado del Estado* u službi za pravne sporove Zajednice, u svojstvu agenata,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, S. Cochrane iz Treasury Solicitor's Departmenta, u svojstvu agenta,
- za irsku vladu, Louis J. Dockery, *Chief State Solicitor*, u svojstvu agenta,

- za Komisiju Europskih zajednica, Giuliano Marenco, pravni savjetnik, Berend Jan Drijber i Francisco Enrique González Diaz, članovi pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja Paula Corbeaua, Régie des Postes, britanske vlade, koju zastupa V. Rose, *Barrister*, španjolske vlade, grčke vlade, koju zastupaju V. Kontolaimos i P. Athanassoulis, pravni savjetnici, u svojstvu agenata, talijanske vlade, koju zastupa I. M. Braguglia, *Avvocato dello Stato*, u svojstvu agenta, irske vlade, koju zastupa J. Cooke *SC*, i B. Lenihan, *Barrister-at-Law*, u svojstvu agenata, i Komisije na raspravi održanoj 2. prosinca 1992.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 9. veljače 1993.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Presudom od 13. studenog 1991., koju je Sud zaprimio 11. prosinca 1991., Tribunal correctionnel de Liège (Sud za lakša kaznena djela u Liègeu), uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u četiri prethodna pitanja o tumačenju članaka 86. i 90. Ugovora kako bi mogao procijeniti usklađenost belgijskih propisa o poštanskom monopolu s tim odredbama.
- 2 Pitanja su postavljena u okviru kaznenog postupka koji se vodi pred tim sudom protiv Paula Corbeaua, poduzetnika iz Liègea, kojeg se tereti za povredu belgijskog zakonodavstva o poštanskom monopolu.
- 3 U Belgiji Zakon o poštanskim uslugama od 26. prosinca 1956. (*Moniteur Belge* od 30.-31. prosinca 1956., str. 8619.) i Zakon o osnivanju Régie des Postes od 6. srpnja 1971. (*Moniteur Belge* od 14. kolovoza 1971., str. 9510.) dodjeljuju Régie des Postes, pravnoj osobi javnog prava, isključivo pravo na prikupljanje, slanje i distribuciju sve pošte, bez obzira na vrstu pošte, na čitavom državnom području Kraljevine i utvrđuju kazne za svako kršenje tog isključivog prava.
- 4 Iz spisa predmeta u glavnom postupku koji je poslan Sudu, iz pisanih očitovanja i usmene argumentacije na raspravi proizlazi da je P. Corbeau na području grada Liègea i u njegovoj okolini obavljao usluge koje obuhvaćaju prikupljanje pošte s adrese pošiljatelja i razdjeljivanje te pošte do podneva sljedećeg dana, pod uvjetom da se adresa primatelja nalazi na dotičnom području. Što se tiče pošte namijenjene primateljima izvan tog područja, P. Corbeau je prikuplja na adresi pošiljatelja i šalje je poštom.
- 5 U postupku koji je pokrenuo Régie des Postes, Tribunal Correctionnel de Liège (Sud za lakša kaznena djela u Liègeu) odlučio je, s obzirom na to da je sumnjao u

usklađenost dotičnih belgijskih pravila s pravom Zajednice, prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „(a) U kojoj mjeri je poštanski monopol, kao što je onaj uspostavljen belgijskim Zakonom o poštanskom monopolu od 26. prosinca 1956., s obzirom na trenutačno stanje prava Zajednice, usklađen s odredbama Rimskog ugovora (posebno s člancima 90., 85. i 86.) i s odredbama važećeg sekundarnog prava, koje se primjenjuje na tom području?
 - (b) U kojoj je mjeri eventualno potrebno izmijeniti takav monopol da bi bio u skladu s obvezama koje pravo Zajednice nameće državama članicama u tom području, a posebno s člankom 90. stavkom 1. i s odredbama sekundarnog prava koje se primjenjuje u tom području ?
 - (c) Vrijede li za poduzeće kojem je dodijeljen zakonski monopol i koje uživa isključiva prava koja odgovaraju pravima opisanim u belgijskom Zakonu od 26. prosinca 1956., pravila europskog prava o tržišnom natjecanju (osobito članak 7. i članci od 85. do 90.) na temelju članka 90. stavka 2. Ugovora o EEZ-u?
 - (d) Ima li takvo poduzeće vladajući položaj na znatnom dijelu zajedničkog tržišta u smislu članka 86. Rimskog ugovora, vladajući položaj koji proizlazi bilo iz zakonskog monopola bilo ili iz posebnih okolnosti dotičnog predmeta?”
- 6 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja u glavnom postupku, tijeka postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ovi dijelovi spisa u nastavku se spominju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.
- 7 U vezi s činjenicama iz glavnog postupka, pitanja upućena Sudu treba shvatiti na način da nacionalni sud u biti zanima treba li članak 90. Ugovora tumačiti tako da mu se protivi da zakonodavstvo države članice koje tijelu kao što je Régie des Postes dodjeljuje isključivo pravo na prikupljanje, slanje i distribuciju pošte, gospodarskom subjektu sa sjedištem u toj državi zabranjuje, pod prijetnjom kaznenih sankcija, obavljanje određenih usluga na tom tržištu.
- 8 Za odgovor na tako preoblikovano pitanje prvo treba istaknuti da tijelo kao što je Régie des Postes, kojemu su bila dodijeljena isključiva prava u pogledu prikupljanja, slanja i distribucije pošte, treba smatrati poduzećem kojemu je dotična država članica dodijelila isključiva prava u smislu prvog stavka članka 90. Ugovora.
- 9 Zatim treba upozoriti da je Sud u više navrata presudio da se poduzeće, koje ima zakonski monopol na znatnom dijelu zajedničkog tržišta, smatra poduzećem koje ima vladajući položaj u smislu članka 86. Ugovora (vidjeti presude od 10. prosinca 1991., *Merci Convenzionali Porto di Genova*, C-179/90, Zb., str. I-5889., t. 14., i od 13. prosinca 1991., *RTT*, C-18/88, Zb., str. I-5941., t. 17.).
- 10 Međutim članak 86. odnosi se isključivo na samoinicijativno protutržišno postupanje poduzetnika, a ne na državne mjere (vidjeti točku 26. prethodno navedene presude *RTT*).

- 11 Sud je već imao priliku u tom pogledu navesti da, iako sama činjenica da je neka država dodjeljivanjem isključivih prava stvorila vladajući položaj nije kao takva nespojiva s člankom 86., Ugovor ipak obvezuje države članice da ne propisuju ili ne održavaju na snazi mjere koje bi mogle poništiti koristan učinak te odredbe (vidjeti presudu od 18. lipnja 1991., ERT, Zb., str. I-2925., t. 35.).
- 12 Stoga članak 90. stavak 1. predviđa da u slučaju javnih poduzeća kojima države članice dodjeljuju posebna ili isključiva prava, države članice ne smiju donositi ni održavati na snazi mjere koje su u suprotnosti s pravilima sadržanima u Ugovoru koja se odnose na tržišno natjecanje.
- 13 Tu odredbu treba tumačiti u vezi s drugim stavkom članka 90., koji predviđa da poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa podliježu pravilima tržišnog natjecanja u mjeri u kojoj primjena takvih pravila ne sprečava, *de iure* ili *de facto*, obavljanje posebnih zadaća koje su im povjerene.
- 14 Potonja odredba tako državama članicama dozvoljava da poduzećima, kojima povjeravaju obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa, dodijele isključiva prava koja mogu ometati primjenu pravila Ugovora o tržišnom natjecanju, u mjeri u kojoj su ograničenja tržišnog natjecanja, ili čak isključenje bilo kakvog tržišnog natjecanja od strane drugih gospodarskih subjekata, nužna za osiguranje obavljanja posebnih zadaća koje su povjerene poduzećima s isključivim pravima.
- 15 U pogledu usluga koje su predmet glavnog postupka, nije sporno da je društvu Régie des Postes povjereno obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa koje se sastoje od obaveza prikupljanja, slanja i distribucije pošte u korist svih korisnika na čitavom državnom području dotične države članice, po jedinstvenim tarifama i sličnim uvjetima kvalitete, bez obzira na posebne okolnosti ili stupanj ekonomske isplativosti svake pojedinačne operacije.
- 16 Posljedično, radi se o tome da treba ispitati u kojoj mjeri je ograničenje tržišnog natjecanja ili isključenje bilo kakvog tržišnog natjecanja od strane drugih gospodarskih subjekata nužno da se nositelju isključivog prava omogući da obavlja svoje zadaće od općeg interesa, a posebno da iskoristi ekonomski prihvatljive uvjete.
- 17 Kako bi se pristupilo toj ocjeni valja krenuti od pretpostavke prema kojoj obaveza za poduzeća da svoje usluge obavljaju u uvjetima gospodarske ravnoteže pretpostavlja mogućnost postojanja kompenzacije između profitabilnih i manje profitabilnih sektora djelatnosti pa se stoga takvom obvezom može opravdati ograničenje tržišnog natjecanja pojedinih poduzeća u ekonomski profitabilnim sektorima.
- 18 Naime, ako bi se pojedinačnim poduzetnicima odobrilo da se s nositeljem isključivih prava tržišno natječu u sektorima koje bi u okviru onih koje odgovaraju takvim pravima sami izabrali, to bi im omogućilo da se usredotoče na ekonomski isplative poslove i da ponude povoljnije tarife od tarifa nositelja isključivih prava, jer za razliku od potonjih, oni nisu obvezni zbog ekonomskih razloga provoditi kompenzacije između gubitaka iz neprofitabilnih sektora i profita ostvarenih u profitabilnijim sektorima.

- 19 Međutim, isključenje tržišnog natjecanja nije opravdano u pogledu posebnih usluga koje je moguće odvojiti od usluge od općega gospodarskog interesa i koje zadovoljavaju posebne potrebe gospodarskih subjekata te zahtijevaju određene dodatne usluge koje tradicionalna poštanska služba ne osigurava, kao što je prikupljanje pošte na adresi pošiljatelja, veća brzina ili pouzdanost distribucije ili mogućnost promjene adrese tijekom slanja, ako te posebne usluge svojom prirodom i uvjetima pod kojima se nude, kao na primjer geografsko područje na kojem se osiguravaju, ne dovode u pitanje gospodarsku ravnotežu usluge od općega gospodarskog interesa koju obavlja nositelj isključivog prava.
- 20 Na nacionalnom je sudu da utvrdi ispunjavaju li te kriterije usluge koje su predmet spora u glavnom predmetu.
- 21 Na pitanja koja je Sudu postavio Tribunal Correctionnel de Liège (Sud za lakša kaznena djela u Liègeu) stoga treba odgovoriti da se članku 90. Ugovora o EEZ-u protivi da zakonodavstvo države članice koje tijelu kao što je Régie des Postes dodjeljuje isključivo pravo na prikupljanje, slanje i distribuciju pošte, gospodarskom subjektu sa sjedištem u toj državi zabranjuje, pod prijetnjom kaznenih sankcija, obavljanje određenih posebnih usluga koje je moguće odvojiti od usluge od općega gospodarskog interesa i koje zadovoljavaju posebne potrebe gospodarskih subjekata te zahtijevaju određene dodatne usluge koje tradicionalna poštanska služba ne osigurava, ako takve usluge ne dovode u pitanje gospodarsku ravnotežu usluge od općega gospodarskog interesa koju obavlja nositelj isključivog prava. Na nacionalnom je sudu da utvrdi ispunjavaju li usluge koje su predmet spora u glavnom predmetu te kriterije.

Troškovi

- 22 Troškovi španjolske vlade, vlade Ujedinjene Kraljevine, irske vlade i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu ne naplaćuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

kao odgovor na pitanja koja mu je presudom od 13. studenog 1991. uputio Tribunal Correctionnel de Liège (Sud za lakša kaznena djela u Liègeu), odlučuje:

Članku 90. Ugovora o EEZ-u protivi se da zakonodavstvo države članice koje tijelu kao što je Régie des Postes dodijeli isključivo pravo na prikupljanje, slanje i distribuciju pošte, gospodarskom subjektu koji ima sjedište u toj državi zabranjuje, pod prijetnjom kaznenih sankcija, obavljanje određenih posebnih usluga koje je moguće odvojiti od usluge od općega gospodarskog interesa i koje zadovoljavaju posebne potrebe gospodarskih subjekata te zahtijevaju određene dodatne usluge, koje tradicionalna poštanska služba ne osigurava, ako takve usluge ne dovode u pitanje gospodarsku ravnotežu usluge od općega gospodarskog interesa koju obavlja nositelj isključivog prava. Na nacionalnom je

sudu da utvrdi ispunjavaju li usluge koje su predmet spora u glavnom predmetu te kriterije.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 19. svibnja 1993.

[Potpisi]

* Jezik postupka: francuski

RADNI PRIJEVOD